

NOKTA (.)

➔ Cümle sonuna konur:

Dün akşam buraya geldiler.

➔ Bazı kelimelerin kısaltmasının sonuna konur.

Doktor → Dr. / Profesör → Prof. / Albay → Alb.

DİKKAT! Büyük harflerle yapılan kısaltmalarda nokta kullanılmaz. Bunun iki istisnası: T.C. ve T. (Türkçe)

DİKKAT! Uluslararası ölçü bilimlerinin kısaltılmasında nokta kullanılmaz: cm, kg, km

➔ Nokta işareti aynı zamanda sıra bildirdiği için sayılardan sonra kullanılır.

5. → (5'inci / Beşinci)

➔ Tarihlerin kullanımda "gün-ay-yıl" aralarına konur:
27.08.1985

DİKKAT! Tarih belirtilirken aylar sadece sayılar şeklinde değil yazıyla da ifade edilebilir.

29 Ekim 1923, 23 Nisan 1920

➔ Saatlerin ifade edilmesinde saat ve dakika arasında kullanılır.

09.05 / Maç 21.45'te başlayacak.

➔ İnternet sitesi adreslerinde alan adlarıyla uzantılar arasında konur.

<https://www.edebiyatciyim.com/>

➔ Matematik biliminde çarpma sembollerinden biridir:
7.7=49

➔ Binli sayılardan sonra her üçlü sayı grubunun arasına konur: 1.750.000

➔ Kitaplar ve makaleler sonunda yer alan kaynakçada yer alan künye sonuna konur.

KORKMAZ Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara, 1980.

VİRGÜL (,)

➔ Yan yana sıralanan eş görevli sözcüklerin ve sözcük gruplarının arasına konur:

Üstünde siyah şapka, kırmızı tişört, mavi pantolon ve beyaz ayakkabı vardı.

➔ Sıralı cümleler birbirinden virgül yardımıyla ayrılır.

Akşamları gelince ders çalışıyor, temizlik yapıyor, yemek yapıyor ve sonra uyuyordu.

➔ Uzun cümlelerde özneyi vurgulamak için konur:

Irmak Hanım, bu sözleri duyar duymaz yaşadığı sıkıntıları hatırlamış ve üzölmüşü.

➔ Cümle ortasında yer alan ara cümlelerin başına ve sonuna konur.

Ailesi bu kadar ısrardan sonra, istemeyerek de olsa, gerekli izni verdi.

➔ Alıntı cümlelerden sonra konur.

➤ Onu bir daha görmek istemiyorum, dedi.

➔ Onay ya da reddetme sözcükleri olan "Hayhay, haydi, evet, hayır, başüstüne, peki, yok, pekala, tamam, elbette, olur" gibi sözcüklerden sonra konur.

➔ Evet, bu konuda yapılacak tek şey bu. / Hayhay, siz istersiniz de biz yapmaz mıyız.

➔ Anlam karışıklığını engellemek için bir sözcükten sonra kullanılır.

İhtiyar, adamı sert bir şekilde uyardı.

➔ Hitapların sonuna konur.

Sevgili Kardeşim,

➔ Sayılardaki kesirleri ayırmak için kullanılır:

27,5

DİKKAT! Eğer tek zarf fiil eki almış sözcük varsa virgül konmaz.

Gece müzik dinleyerek uyur.

- ➔ Bir cümlede zarf fiil eklerini almış kelimelerin art arda kullanılması durumunda zarf fiili almış (fiilimsiden) sözcük sonra konur.

Eve gelince televizyonun açıp, müzik dinleyerek ders çalışırdı.

- ➔ “Bu, şu, o” zamirleri özne olarak kullanılırsa bunlardan sonra konur.

O, kendisinin böyle bir şeye izin vermeyeceğini söyledi.

- ➔ Kitap, makale vb.’nin kaynakça bölümünde yer alan künyede kullanılır.

KORKMAZ Zeynep, Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi, TDK Yayınları, Ankara, 1980.

DİKKAT! Hiçbir zaman cümle içinde “ya... ya, veya, yahut, ve” bağlaçlarının öncesine ya da sonra virgöl konulmaz.

Tüm yıl boyunca çalıştı ve emeklerinin karşılığını aldı. Ya bu işleri bu gece bitirirsiniz ya istifa edersiniz.

DİKKAT! “Hem... hem, gerek... gerek, ne... ne” gibi tekrarlı bağlaçların öncesinde ve sonrasında virgöl bulunmaz.

Hem konuşuyor hem itiraz ediyor.

Ne dediğimi yapar ne bizi konuşturur.

DİKKAT! “de, da” bağlacı, “-ınca, ince” anlamında zarf fiil görevinden kullanılan “mı, mi” ve şart ekinden sonra virgöl konulmaz.

Ben de ailem de bu konuda sorun yaşıyorduk.

NOKTALI VİRGÜL (,)

- ➔ Kendi içinde virgüllerle ayrılmış birbirinden farklı türlerin karışmaması için aralarına konur.

Erkek çocuklarına Deniz, Ali, Murat; kız çocuklarına Sıla, Yıldız, Şebnem adını vermişti.

- ➔ Kendi içinde virgülle ayrılmış öğeleri bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.

At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.

- ➔ Virgülle ayrılmış olan ortak öğeler barındıran cümlelerde öznelerden sonra konulabilir. Bilgisayar; temiz, sağlam ve çalışır durumdadır.

*** Noktalı virgülden sonra gelen kelime hiçbir zaman büyük harfle başlamaz.**

İKİ NOKTA (:)

- ➔ Bir cümle sonrasında anlatılanlarla ilgili örnekler verilecekse örneklerden önce konur.

Servetifünun’un en önemli şairleri şunlardır: Tevfik Fikret, Cenap Şahabettin...

DİKKAT! İki noktadan sonra örnekler geliyorsa küçük harfle, açıklama yapılıyorsa büyük harfle başlanır.

Sınava gelirken şunları yanınızda bulundurun: kalem, silgi, su...

Hayalim şu: Bir gün milyon aboneye ulaşmak.

- ➔ Cümlede dile getirilen yargıyla ilgili açıklama yapıldığında konur.

Gerekli parayı bulmak için planı şuydu: Bilgi yarışmasına katılacaktı.

- ➔ Bir metin içerisinde konuşma bölümlerinden önce ya da sözlerin sahibinin isminden sonra konur.

Ahmet Bey: Köyümüz bu durum karşısında

kayıtsız kalamaz. Yürürken bağırır:

– Siz vicdanınızı çöpe atmış insanlar...

- ➔ Matematik biliminde iki nokta bölme işareti olarak kullanılır.

$$150:5=30 / 9:3=3$$

Bize Destek Olmak İçin Bu Notların Kitap Halini Satın Alabilirsiniz.

ÜÇ NOKTA (...)

- ➔ Anlatım olarak tamamlanmamış cümlelerin sonuna konur.

Oradan bize doğru baktı ve cebinden çıkardığı kalemle...

- ➔ Cümle içinde söylenmeyen bazı argo ve kaba sözlerin bazı harfleri yerine konur.

Kılavuzu karga olanın burnu b...tan çıkmaz.

- ➔ Bir metin içinde yer alan alıntı cümlelerin eksik bulunan yerlerine konur.

... sonra da kitabını okuyarak uyuya kaldı.

- ➔ Bazı cümlelerde söz yarıda kesilir, devamı okuyucunun hayal gücüne bırakılır. Sözün kesildiği yere üç nokta konur.

Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz!

- ➔ Seslenmelerden, ünlemlerden sonra üç nokta konularak anlam pekiştirilir.

Ey şahin bakışlım!..

Nasıl da gol yedi?..

- UYARI** Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz.

SORU İŞARETİ (?)

- ➔ Soru sözcüğü ve soru eki içeren sözlerin sonuna konur.

Nerede bu insanlar?

Buralara yakın bir banka var mı?

- ➔ Bazı cümlelerde soru eki-sözcüğü kullanılsa da soru anlamı bulunmaktadır. Bu cümlelerin sonuna konur.

Müşteri hizmetleri sordu:

– Doğum tarihiniz?

- ➔ Emin olunmayan, tahminlere göre söylenen tarih ve yerlerin yanına konur.

Fuzuli (1490? – 1556)

- DİKKAT!** “mı / mi” ekini alan yan cümle, temel cümlenin zarf tümleci olduğunda sonuna soru işareti getirilmez.

Yemek yaptı mı mutfağı dağıtırdı.

- DİKKAT!** Sıralı ve bağlı cümlelerin hepsi soru anlamı taşısa da soru işareti en sona konur.

Acaba arayan Ahmet mi, Yılmaz mı?

Yemeği evde mi yesek, dışarı mı çıksak?

ÜNLEM İŞARETİ (!)

- ➔ Şaşma, acı, sevinç, korku gibi duyguları yansıtan sözlerin sonuna konur.

Hava çok soğuk! Eyvah!

- ➔ Hitap sözleri, seslenme sözleri ve uyarılardan sonra konur.

Dur, yolcu! İleri!

- ➔ Alayın, kinayenin ve küçümsemenin yer aldığı sözlerden sonra konur.

İsteseymiş tatile gidermiş (!) ama canı sıkınmış.

- DİKKAT!** Ünlem işareti, ilgili sözden sonra konulabileceği gibi cümlenin sonuna da konulabilir.

Arkadaş! Çalışıp hak edeceksin.

KISA ÇİZGİ (-)

- ➔ Satırın sonuna kelimenin tamamı değil de bir parçası sığıyorsa kelimenin bölündüğü yere konur.

Bugün bizim için çok heyecanlı bir gündü. Yıllardır beklediğimiz güzel haber elimize ulaşmıştı.

- ➔ Cümle içinde yer alan ara sözleri, ara cümleleri ayırmak için bu cümlelerin başına ve sonuna konur.

Beklediğimiz haber –ablamın atanması– sonunda gelmişti.

- ➔ Dil bilgisi dersinde sözcüklerin kökleri, ekleri ayrılırken aralara konur.

Göz-lük-çü

-ki eki her zaman bitişik yazılır.

- ➔ İsim yapan eklerin başına, fiil yapan eklerin ise başına ve sonuna konur.

İsim yapan ekler: -ak, -den, -ış / Fiil yapan ekler: -ımsa-, -tır-

- ➔ Kelime ve sayıların arasına "...-e, ...-den, ve, ile, ila" anlamını vermek için konur.

İstanbul-Bursa yolu 2 saate düştü. / Türk-Japon ilişkileri...

1750-1820 yılları arasında yaşadı.

DİKKAT! Eğer sayı adları yinelenirse araya (-) konulmaz:

Üç beş lira değeri var.

- ➔ Matematikte (-) çıkarma işaretidir.

10-5= 5

- ➔ Sıfırın altındaki değerleri göstermek için (-) işareti kullanılır.

Hava yarın -10 derece olacaktı.

UZUN ÇİZGİ (-)

- ➔ Bir metinde yer alan konuşmaları göstermede kullanılır.

Yoklamayı alırken:

- Çocuklar, siz de defterlerinizi çıkarın.

UYARI Konuşmalar tırnak içinde verildiğinde uzun çizgi kullanılmaz.

Televizyonu izlerken:

"Hanım, çocukları görmeyeli bayağı oldu, onlara

çay içmeye mi gitsek?" dedi.

EĞİK ÇİZGİ (/)

- ➔ Şiirin dizeleri yan yana yazıldığında dizeler arasına konur.

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak / Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.

- ➔ Adres yazımlarında ev numarası ile daire numarası, semt ile şehir arasına konur.

Defne Sokağı No: 25/8 Güllübağlar/İstanbul

- ➔ Tarihlerin yazımında gün, ay ve yıl arasına konur.

23/09/2010

- ➔ Değişik şekillerini göstermek için ekler arasına konur.

-de / -da, -çü / -çu, -deki / -daki

- ➔ Web sitesi adreslerinde "http" uzantısı sonrasına konur.

<https://www.edebiyatciyim.com>

- ➔ Matematikte (/) bölme işaretidir.

100/10=10

55/5=11

- ➔ Birimler arasındaki oranları göstermede kullanılır.

km/sa= kilometre/saat

KESME İŞARETİ (‘)

- ➔ Özel adlara gelen her türlü iyelik, bildirme ve durum ekleri kesmeyle ayrılır.

Atatürk'e olan sevgimiz hiç bitmez. / Türkiye'ye

DİKKAT! Yer bildiren özel isimlerde kısaltmalı söyleyiş söz konusu olduğu zaman ekten önce kesme işareti kullanılır: Boğaz'dan, Hisar'dan vb.

- ➔ Kanun, yönetmelik, tüzük vb. adlara gelen ekler kesme işaretiyle ayrılır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun

- ➔ Kişi isimlerine getirilen "bey, hanım, efendi, paşa" gibi saygı ve unvanlara gelen ekler kesmeyle ayrılır.

Rıza Bey'in / Esmâ Hanım'a

DİKKAT! Bir özel adın sonunda eğer 3.tekil şahıs eki (-i, -ı, -u, -ü) varsa ve bu sözcüğe başka bir iyelik eki eklenirse kesmeyle ayrılmaz.

Boğaz Köprümüzün... / Munzur Vadimiz

DİKKAT! İstisnai bir durum olarak kurum, kuruluş, iş yeri, birleşim ve oturma isimlerine gelen ekler kesmeyle ayrılmaz.

Türk Dil Kurumuna

Kadıköy Anadolu Lisesine

UYARI Avrupa Birliği'ne gelen ekler kesmeyle ayrılır.

- ➔ Kısaltmalara gelen ekleri ayırmak için kullanılır.

THY'nin / AB'ye

- ➔ Sayılara gelen ekler de kesme işaretiyle ayrılır.

1938'de Atatürk'ü kaybettik.

9'uncu madde...

- ➔ Belirli bir tarihi belirten aylara ve günlere gelen ekler kesmeyle ayrılır.

27 Haziran'da...

- ➔ Bir ek ve harfe gelen ekler kesmeyle ayrılır.

a'dan z'ye kadar hepsini yazdım.

UYARI Özel isimlere getirilen yapım ekleri, çokluk eki ve bunlardan sonra gelen diğer ekler kesmeyle ayrılmaz.

- Türkçe
- Türklerde, Müslümanlıkta

UYARI Başbakanlık, Rektörlük gibi sözcüklere ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde Başbakanlığa şeklinde yazılır.

UYARI Belli bir kanun, tüzük, yönetmelik kastedildiğinde büyük yazılır ve gelen ek kesmeyle ayrılır.

Bu Yönetmelik'in 14. maddesinin c bendi...

DİKKAT! Sonunda p, ç, t, k ünsüzleri bulunan özel isimlere gelen ünlü ekler kesmeyle ayrılır fakat okunuşta ses yumuşatılır.

Ahmet'i (Ahmedi olarak söylenir.)

Bosna-Hersek'i (Bosna-Herseği şeklinde söylenir.)

TIRNAK İŞARETİ ("...")

- ➔ Birinden ya da başka bir yazıdan olduğu gibi alıntılanan sözler tırnak içinde gösterilir.

Okulumuzun girişinde Atatürk'ün "Öğretmenler! Cumhuriyet sizden düşünceleri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister." sözü yer alıyordu.

DİKKAT! Tırnak içinde yer alan alıntı sözlerin sonuna konulması gereken "nokta, soru işareti, ünlem işareti, üç nokta vb." noktalama işareti mutlaka tırnak içinde kalmalıdır.

- ➔ Bir cümle içinde özellikle vurgulanmak istenen sözler tırnak içinde gösterilir.

Bu sınavda özellikle "Servet-i Fünun" konusuna çalışmalısınız.

- ➔ Cümle içinde geçen eser ve yazı adları tırnak içinde gösterilir.

Yarışmada Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Yaş Otuz Beş" adlı şiirini okudu.

DİKKAT! Bir cümle içinde vurgulanmak istenen sözler, kitap ve dergi isimleri, başlıklar tırnak içinde gösterilmeden eğik bir yazıyla da gösterilebilir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın son yıllarda tekrar ilgi gören *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* adlı kitabını sınavda sormuşlardır.

DİKKAT! Tırnak içinde gösterilen sözlerin sonuna gelen ekleri ayırmada kesme işareti hiçbir zaman kullanılmaz.

Bana Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" sını okudun mu diye sordu.

TEK TIRNAK İŞARETİ (' ')

- ➔ Tırnak içerisinde alınan bir cümle içinde tekrar tırnak içerisine alınacak bir cümle ya da söz olursa bu ikinci sözü belirtmede kullanılır.

Öğretmenimiz "Bu dönem hepiniz 'Yaş Otuz Beş' şiiirini sınıfta okuyacaksınız." dedi.

DENDEN İŞARETİ (" ")

- ➔ Bir metinde maddelerin sıralanmasında ya da bir tabloda alt alta gelen aynı kelimelerin, kelime gruplarının ve sayıların defalarca yazılmasını engellemek için kullanılır.

a. Etken	fiil
b. Edilgen	"
c. Dönüşlü	"
ç. İşteş	"

PARANTEZ (YAY AYRAÇ) ()

- ➔ Bir cümle içinde anlamını tamamlayan ya da cümle içinde ek bilgiler verilirken kullanılır.

Yay ayraç içinde verilen cümle içinde sonuna gerekli noktalama işareti konur.

Geçen sene yaptığımız gezide yanımda Ahmet de (Kendisinden pek hoşlanmam.) vardı.

Zamirler (Adıllar) isimlerin yerine kullanılan sözcüklerdir.

- ➔ Alıntı yapılan sözlerin sonuna alıntı sözün sahibinin ismi parantez içinde yazılır.

Her milletin dili o milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin adeta özetidir. (Mehmet Kaplan)

- ➔ Bir tiyatro metninde ya da senaryoda konuşma sırasında kişilerin hareketleri, durumları parantez içinde gösterilir.

Yolcu: — (Koltuğundan öne doğru eğilir) Buralarda mola vereceğimiz bir yer var mı?

Şoför: — Hayır! (Başını sağa sola çevirir.)

- ➔ Bir cümle içinde alay geçilen, küçümsemenin yapılan sözlerden sonra konulan ünlem parantez içinde gösterilir.

Çocuk, ev içinde düzenli (!) olduğunu söylüyordu.

- ➔ Cümle içinde verilen bir bilginin doğruluğu hakkında kesinlik yoksa konulan soru işareti parantez içinde gösterilir.

Nasrettin Hoca'nın Konya'da (?) yaşadığı söylenmektedir.

- ➔ Bir metinde yer alan maddeleri gösteren sayılardan ya da harflerden sonra kapama ayraç konur.

> I)

> II)

> III)

> 1)

> 2)

> 3)

> a)

> b)

> c)

Bize Destek Olmak İçin Bu Notların Kitap Halini Satın Alabilirsiniz.

KÖŞELİ AYRAÇ ([])

- ➔ Ayraç içine alınmış sözlerin içinde de ayraç kullanmak gerekirse yay ayraçtan önce köşeli ayraç kullanılır.

Kirpi mahlasını kullanan yazar [Refik Halit Karay (1888-1965)] Suriye ve Lübnan'da yaşadığı dönemde "Gurbet Hikayeleri" adlı eserini yazmıştı.

- ➔ Metin aktarmalarında, çevirilerde, alıntılarda çalışmayı yapanın eklediği sözler için kullanılır:

"Eldem, Osmanlıda en önemli fark[ın], mezar taşının şeklinde ortaya çık[tığını] söyledikten sonra..."

- ➔ Makale sonlarında yer alan künyede eserler ve yazarlarla ilgili bazı ayrıntıları gösterirken kullanılır.

Reşat Nuri [Güntekin], Çalıküşu, Dersaadet,

1922. Server Bedi [Peyami Safa]